

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Excerpta ex Hieronymi tractatu in librum Psalmorum,
absque ordine - Cod. Aug. perg. 99**

Hieronymus, Sophronius Eusebius

[S.l.], [8./9. Jh.]

Auszüge aus der Regula S. Benedicti

[urn:nbn:de:bsz:31-14124](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-14124)

Abba qui pre esse dignus est monasterio semper meminere
Adebet quod dicitur & nomen maioris factis imple
 re xpi enim agere uices in monasterio creditur
 quando ipsius uocatur pronomine dicente apostolo
 acceptis spm adoptionis filiorum in quo clamamus
 abba pater. Ideoque abbas nihil extra preceptum dni
 quod sit debet aut docere aut constituere uel iubere
 Sed iussio eius uel doctrina fermentum diuine iusti
 cie in discipulorum oboedientiae utrumq; rerum
 in tremendo iudicio facienda erit discussio. Sciat
 que abbas culpae pastoris incumbere quicquid in
 uibus pater familias utilitatis minus poterit
 inuenire tantumdem iterum erit ut si in quieto
 uel in oboedienti gregi pastoris fuerit omnis
 diligentia ad tributa & morbida earum actibus
 uniuersa fuerit cura exhibita pastor eorum in
 iudicio dni absolutus dicat cum propheta dno
Iusticiam tuam non abscondi in corde meo uerita
 tem tuam & salutare tuum dixi. ipse autem con
 tempnentes spreuerunt me. Et tunc de mun
 in oboedientibus curae suae ouibus poena sit
 eis preualens ipsa mors. Ergo cum aliquis sus
 cepit nomen abbatis duplici debet doctrina suis
 preesse discipulis id est omnia bona & scis factis
 amplius quam uerbis ostendat & ceteris

discipulis mandata dñi. uerbis proponere. duris.
corde uero & simplicionibus. factis suis. diuina precepta
monstrare. omnia uero que discipulis docuerit esse
contraria. in suis factis. indicet non agenda. Ne quis
predicans ipse reprobus inueniatur. Ne quando.
illi dicat dñs peccanti. Quare tu enarras. iusticias meas.
& adsumis. testamentum meum per os tuum. Tu uero.
odisti disciplinam & proiecisti. sermones meos. post.
te. Et qui in fratris tui oculo fistulam uidebas. in tuo
trabem non uidisti. Non ab eo. persona in monasterio.
discernatur. Non unus. plus ametur. quam alius nisi
quem in bonis actibus aut obediencia inuenerit.
meliozem. non preponatur. in genuis ex seruitio con
uertenti nisi alia rationabilis causa existat. Quod si
ita iusticia dictante abbati uisum fuerit & de cuius
lib& ordine id facere potest alii uero propriatene
ant loca quia siue seruus siue liber omnes in xpo
unum sumus & sub uno domino equalem seruitutis
militiam habuimus. quia non est apud dñm persona
rum acceptio. Solummodo in hac parte apud ipsum
discernitur. si meliores ab aliis in operibus bonis.
& humiles inueniamur. Ergo equa eis sit ab eo om
nibus caritas una prebeatur in omnibus. secun
dum merita disciplina. in doctrina sua namq. abbas
apostolicam deb& semper. illam formam. seruare
in qua dicit argue obsecra increpa. id est miscens

16
temporibus. tempora terroribus blandimenta.
dirum magistri pium patris ostendat affectum id est
indisciplinatos & inquietos debet durius arguere
oboedientes autem mitres & patientes ut in mediis
proficis obsecrare negligentes & contemnentis
ut increpare & corripiat admonemus. Neque dissimu-
la peccata delinquentium sed mox ut ceperint
oriri radicitus eaut preualere amputare memor peri-
culi hebr sacerdotis desilo & honestiores quidem
atque intelligibilis animos. Primae uel secunda ad-
monitione uerbis corripiat improbos autem & du-
ros ac superbos uel inoboedientes uerberum uel cor-
poris castigatione in ipso initio peccati coerceat.
Sciens scriptum. stultus uerbis non corrigitur. Et te-
rum percutite filium tuum uirga & liberabis animam
eius a morte. Meminere debet semper abbas quod est
mimere quod dicitur. & scire quia cui plus com-
mittitur plus habeo exigitur. Sciatque quam dif-
ficilem & arduam rem suscepit regere animas
& multorum seruire moribus & alium quidem blan-
dimentis. Alium uero increpationibus. alium sua-
sionibus. Et secundum unius cuiusque qualitatem uel
intelligentiam ita se omnibus conformet & aptet
& non solum detrimenta gregis sibi commissi non
paciatur. Verum & iam in augumentatione boni gre-
gis gaudeat ante omnia ne dissimulans aut parus.

pendens salutem animarum sibi commissarum
non plus gerat sollicitudinem de rebus transitu-
riis & terrenis atque caducis sed semper cogit &
quia animas suscepit regendas de quibus & rati-
onem redditurus est. Et ne causetur de minori
forte substantia meminere scriptum. **P**rimū
querite regnum dei & iusticiam eius & haec omnia
adicientur uobis. & iterum nihil deest timentibus
eum. Sciatque qui suscepit animas regendas
parat se ad rationem reddendam. Et quantum
sub cura sua fratrum se habere scierit numerum
agnoscat pro certo quia in die iudicii ipsarum
omnium animarum erit redditurus rationem
sine dubio ad dita & sue anime & ita timentis
semper futuram discussionem pastoris de cre-
ditis ouibus cum de alienis rationibus cauē
redditur de suis sollicitus. Et tōm demonitioni-
bus suis emundationem alius subministrat
ipse efficitur autius emundatus.

VIII DE HUMILITATE

Clectat nobis scriptura diuina fratres dicens
omnis qui se exaltat humiliabitur & qui se hu-
miliat exaltabitur. Cum hęc ergo dicit osten-
dit nobis omnem exultationem genē esse sup-
bie quod se acuire propheta indicat dicit
Dne non est exaltatum cor meum neque elati sum.

ocul mei. Neque ambulavi in magnis. neque
in mirabilibus super me sed quid. si non humi-
liter sentiebam si exaltaui animam meam.
Sicut ab lactatum super matrem suam ita re-
tributio. in anima mea. Unde fratres si summe.
humilitatis uolumus culmen attingere. &
ad exaltationem illam celestem. ad quam per
presentes uite humilitatem ascenditur. uolumus
uelociter peruenire. Ac ubi nostris. ascendenti-
bus. scalee regenda est que in somno iacob appa-
ruit. Per quem ille descendentes & ascendentes
angeli montis trahebantur. non aliud sine dubio.
descensus ille & ascensus a nobis intellegitur. nisi
exaltatione descendere. & humilitate ascendere.
Saluero ergo etiam nostra est uita in seculo que hu-
miliato corde ad dno erigitur. ad celum latera enim
eiusdem. scale dicimus nostrum esse corpus & ani-
mam. Inque laterae diuersos gradus. humilita-
tis uel discipline euocatio diuina ascendendo
inseruit;

Primus itaque humilitatis gradus est. si timorem di-
sibi ante oculos semper ponens obliuionem.
omni no fugiat & semper sit memor omnium
que precepit ds qualiter contemnentis. dnm ge-
hennam. pro peccatis incidunt. & uitam & eternam
que timentibus dnm preperata est animo suo.

semper reuoluat. Et tunc totiens se omni hora ap-
catit & uirtus. Idest cogitationum lingue oculorum
manuum pedum uel uoluntatis. proprie. Sed &
desideria carnis aestimans se homo decelis. ad se semp
respice omni hora. & facta sua omni loca ab aspectu
diuinitatis. uideri. & ab angelis omni hora renunci-
are demonstrat. nobis hoc propheta cum in cogita-
tionibus. nos tris. ita dicit. semper. presentem osten-
dit dicens. Scrutans corda & renes dei. & item dicit. no-
uit cogitationes hominum. Item dicit. Intellexisti
cogitationes meas a longe. & quia cogitatio hominis
confitebitur tibi. Nam & sollicitus sit circa cogitati-
ones suas. peruersas dicat semper. utilis frater in cor-
de suo. Tunc ero immaculatus corameo. si obserua-
uero me ab iniquitate mea. Uoluntatem propria
ita facere prohibemur cum dicit. scriptura nobis
et a uoluntatibus tuis. auertere. Item rogamus.
dominum in oratione. ut fiat illi uoluntas. in nobis. doce-
mur ergo merito nos tram non facere uoluntatem
cum cauemus. illi quod dicit. scilicet scriptura. sunt uice
que ui deunt. ab omnibus. recte quarum finis. usque
ad profundum inferni demergit. & item pauemus.
illud quod de negligentibus dictum est. Corrupti sunt.
& ab hominabiles facti sunt. in uoluntatibus suis.
In desideris uero carnis. ita nobis dominum credamus. semp
esse presentem cum dicit. propheta domino. ante te est.

omne desiderium meum quia mors secus intro-
 itum delectationes posita est unde scriptura pre-
 cipit dicens post concupiscentias tuas non eas
 ergo si oculi dñi speculantur bonus & malos
 & dñs de celo semper respicit super filios homi-
 num ut ui deat si est intelligens aut requirens
 dñm & si ab angelis nobis deputatis cotidie die
 noctu quae dño factor inostro operanostranun-
 ciantur. caendum est ergo omni hora fratres
 sicut dicit in psalmo propheta nenos declinan-
 tes in malo & inutilis factor aliqua hora aspici
 at dñi & partendonobis in hoc in tempore quia
 pius est. exspectat nobis conuer ti in melius ne di-
 cat nobis in futuro. h & fecisti & tacui. r

Secundus humilitatis gradus est si propriam
 quis non amans uoluntatem desideria sua
 non delectetur implere sed uocem illam dño
 factis imitetur dicentis non ueni facere uolun-
 tatem meam sed eius qui meminit. item dicit
 scriptura Voluptas habet poenam & neces-
 sitas parit coronam. ¶ iii

Tercius humilitatis gradus est ut quis pro di-
 amore omni oboedientiae se subdat maiori
 imitans dñm de quo dicit apostulos factus oboe-
 diens usq; ad mortem;

Quartus humilitatis gradus est si in ipsa obedientia duris variis rebus uel & iam quibus libet inrogatis iniuriis tacita conscientia amplectatur & sustinens non lascescat uel discedat. dicente scriptura qui perseverauerit usque in finem hic saluus erit. Item confortetur cor tuum & sustine dnm. et ostendens fidelem pro dno uniuersa & iam contraria sustinere debere dicit ex persona sufferentium propter me morte adficimur tota die estimati sumus & ues occasionis et securi despete retributionis diuine subsequuntur gaudentes & dicentes sed in his omnibus superamus. propter eum qui dilexit nos etiam alio loco scriptura. Proba stanos inquit ds igne nos examinasti sicut igne examinatur argentum. Induxisti nos in lacqueum posuisti tribulationes in dorso nostro. Et ut ostendit sub priore debere nos esse sub sequitur dicens in posuisti homines super capita nostra. sed ut preceptum dni in aduersis & iniuriis p patientiam adimplentes qui percussi in maxillam prebent & aliam. auferent tunicam dimitunt & pallium.

Anguri ac miliarium uocantur & duo cum paulo apostolo falsos fratres sustinent & persecutionis sustinent & maledicentes se benedicunt.

Quintus humilitatis gradus est si omnes cogitationes & malicia cordis suo aduenientes uel mala a se absconse

19
com misse per humilem confessionem abbatem. non
celauerit: suum ortans nos. de hacre. scriptura dicens.

Reuela dño uiam tuam & spera in eum ~~et tuum~~
dicit. confitemini dño quō bonus quō bonus. quō in se-
culu. Et item propheta. Dilictum meum cognitum
tibi feci. & iniustitias meas non operui. Dixi pronun-
tiabo aduersus me iniustitias meas dño & tu remisisti
impietatem cordis mei.

Jvi. **S**extus humilitatis gradus est. Si omni uilitate aut
extremitate contentus sit monachus & ad omnia
que sibi iniunguntur uelut operarium seu iudic & ma-
lum & indignum. Dicens sibi cum propheta. Ad ni-
hilum redactus sum & nesciui. ut iumentam fac-
tus sum apud te & ego semper tecum.

vii. **S**eptimus humilitatis gradus est. Si omnibus se in-
feriorem & uiliorem non solum sua lingua pronun-
tiat. Sed & iam intimo cordis credat affectu. Humi-
lians se & dicens cum propheta. Ego autem sum uer-
mis & non homo obprobrium hominis & abiectio plebis.
Exaltatus sum & humiliatus & confusus. Et item. Bonū
mihī quia humiliasti me ut discā mandata tua.

viii. **O**ctauus humilitatis gradus est. Si nihil agat mo-
nachus nisi quod communis monasterii regula uel
maiorum choortantur exempla.

viii **N**onus humilitatis gradus est si linguam ad loquen-
dum prohibeat monachus & tactur nitatem habens.

usque ad inter rogationem non loquatur monstrante
scriptura quia multi loquio non effugetur peccatum
et quia uir linguosus non dirigitur super terram.

X **D**ecimus humilitatis gradus est. Si non sit facilis & promptus in risu quia scriptum est. Stultus in risu exaltat uocem suam.

XI **U**nde decimus humilitatis gradus est. Si autem loquitur monachus leniter & sine risu humiliter cum grauitate uel pauca uerba & rationabilia loquatur. Et non sit clamorosus in uoce sicut scriptum est. Sapiens uerbis innotescit paucis.

XII **Q**uod decimus humilitatis gradus est. si non solum corde monachus. Sed etiam ipso corpore humilitatem uidentibus. se semper indicet. Id est in opere diuino raturio in monasterio in hortu in uia in agro uel ubicumque sedens ambulans uel stans. inclinatus sit semper capite defixis interram aspectibus reum se omnino de peccatis suis aestimans. iam se tremendo iudicio representari aestimet dicens sibi in corde semper illud quod publicanus ille euangelicus fixis interram oculis dixit. Domine non sum dignus ego peccator. leuare oculos meos ad celum. Et tunc cum propheta. Incur uixtus sum & humiliatus sum usque quaque. Ergo his omnibus humilitatis gradibus ascensis monachus mox ad caritatem dei perueniet illamque perfecta foras mittit timorem per quam uniuersa.

que prius sine formidine obseruabat absque ulla
 labore uelut naturaliter ex consuetudine incipit &
 custodire. Noniam timore gehenne. Sed amore xpi.
 & consuetudine ipsa bona & delectatione uirtutum
 que dñs iam in operarium suum mundum autius
 & peccatis spū scō dignabitur demonstrare. 1. 1.
XLIII DE OPERA MANUUM COTIDIANA

Ostiositas inimica est anime. Et ideo certis temporibus
 occupari debent fratres in labore manuum certis iterum
 horis in lectione diuina. Idōque hac dispositionem credi
 mus. utraque tempora ordine. id est ut pascha usque
 ad kt octob. mane exeuntes a prima usque hora pene
 quartam laborant quod necessarium fuerit ab hora autem
 quarta usque ad horam quasi sextam lectioni uacent. Post
 sextam autem surgentes amensē pausent in lectis suis cum
 omni silentio aut forte qui uoluerit legere sibi sic legat ut ali
 um. non quietet & agatur nona tem perius mediante octaua
 hora & ideo quod faciendum est operentur usque ad ues
 perum; Si autem necessitas loci aut paupertas exierit
 ut ad frugere colligendas p̄seoccupentur non contristentur
 quia tunc uere monachi sunt si labore manuum suarum
 uiunt sicut & patres nostri & apostoli. Omnia tamen
 mensurate fiant p̄pter pusillanimes. A kt autem octob
 usque ad apud quadagesime usque in horam secundam
 plenam lectioni uacent. hora secunda agatur tertia & usq.
 nonam omnes inopes suum laborent quod eis iniungitur.

FACTO autem primo signo hore none disiun-
gant ab opera sua singuli & sint parati dum scdm
signum pulsa uerit. Post refectio nem autē
uacent lectionibus suis aut psalmis; ^{qua} Indra-
gesima uero diebus amane usque ad tertiam plenam uacent
lectionibus suis & usque decimam horam plenam operen-
tur quod eis iniungitur. In quibus diebus quadagesime
accipiant omnes singulos codices de bibli & theca quos
per ordinem ex integro legant quicodices in caput
quadagesime dandi sunt. Ante omnia sane deputen-
tur unus aut duo seniores qui cum eam monas-
terium horis quibus uacent fratres lectioni & uide-
ant ne forte inueniatur frater a cedio sus qui uacat
otio aut fabulis & non est intentus lectioni & non solum
sibi inutilis est sed etiam alios distollit. hictalis si quod
absit reparatus fuerit corripitur semel & secundo si non
emendauerit correctioni regulari subiacet taliter
ut ceteri meant. Neque frater ad fratrem^m iungatur
horis incompetentibus; dominico item die lectioni uacent
omnes exspecto his qui uariis officiis deputati sunt.
Siquis uero ita negligens & desidio sus fuerit aut
non uelit aut non possit meditari aut legere
iungatur ei opus quod faciat ut non uacet. Fratrib;
infirmis aut delicatis talis opera aut ars iniungat^r
ut & otiosi sunt nec uolentia laboris opprimantur
aut effugentur quorum inbecillitas ab abbate cōsideranda ē.

XLVIII. DE QUADRAGESIMA OBSERVATIONE

Icti omni tempore ut monachi quadragesime
 debet observationem habere tamen quia paucorum
 est ista virtus ideo suademus istis diebus quadragesime
 omne puritate vitam suam custodire. Omnes pariter
 et negligentias aliorum temporum his diebus scis diluere
 quod tunc dignescit si ab omnibus vitis temporamus. Ora
 tioni cum fletibus lectioni & conpunctioni cordis atque
 abstinentiae operandamus. Ergo his diebus augeamus
 nobis aliquid solito pensio seruitutis nostre. Orationes
 peculiare ciborum & potus abstinentiam ut unus quis
 que super mensuram sibi dictam aliquid propriauo
 luntate cum gaudio scis offerat dō id est subtrahat
 corporis suo de cibo de potu de somno de loquacitate de sur
 rilitate & cum spiritualis desiderio gaudio spm pascha
 expectat hoc ipsum tamen quod unus quisque quod
 offerat dō abbatis suo suggerat & cum eius fiat orationi
 & uoluntate quia quod sine permissione patris spiri
 talis fit presumptioni deputabitur & uane gloriae
 non mercedi. Ergo cum uoluntate abbatis agenda.